

INSTRUKTORI JUHEND – PEATU, VAATA, LEHVITA!

SISSEJUHATUS

Taustateave

Igal aastal saab maailmas liiklusõnnetustes surma üle 1,2 miljoni inimese. 10% liiklusõnnetustest on seotud kommertssõidukitega. See teeb päevas üle 3400 surmajuhtumi. Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) hoiatab, et kui midagi ette ei võeta, siis suureneb see arv aastaks 2030 45% võrra.

Meie põhiväärtus on ohutus

Ettevõtte Volvo Trucks on keskendunud ohutusele juba 1927. aastast alates. Meil on ohutuse kohta oma selge arusaam: ükski Volvo veok ei tohi sattuda liiklusõnnetusse. Selleks et meie arusaam ohutusest reaalsuseks saaks, töötame pidevalt välja uusi tooteid ja süsteeme, mis ennetavad liiklusõnnetusi ja leevendavad võimalike liiklusõnnetuste tagajärgi. Kuid me soovime teha veelgi enam.

Peatu, vaata, lehvita!

Koolitusega „Peatu, vaata, lehvita!” saame liiklusohutust märkimisväärselt suurendada. Lapsed peavad mõistma, kuidas liikluses ohutult käituda. Soovime levitada neid kolme maagilist sõna – peatu, vaata, lehvita – võimalikult paljude laste seas. See sõnum võib päästa elusid.

KUIDAS MATERJALI KASUTADA

See juhend aitab instruktoril koolituse „Peatu, vaata, lehvita!” tegevusi ellu viia. Saadaval on ka mitmeosaline komplekt, mida kirjeldatakse edaspidi. Te võite lisada interaktiivsele loole muid komponente, näiteks näitliku olukorra liiklusvaibal ja/või elusuuruses veokiga väljas. Teisisõnu võite valida komponendid, mis sobivad teie sihtrühma ja kasutatavat aega arvesse võttes kõige paremini.

Nota bene!

Palun pange tähele järgmist.

Enne laste koolitust veenduge, et Teil on selleks lapsevanema või õpetaja (vajadusel kirjalik) nõusolek. Tehke endale selgeks kooli ohutuseeskirjad ning kohalikud seadused ja eeskirjad ning järgige neid.

Koolitus tuleks läbi viia õpetaja või lapsevanemate juuresolekul. Koolitus peab olema ohutu, pidage eriti hoolikalt silmas ümberkaudseid sõidukeid või liiklust.

Piirduge koolitusel „Peatu, vaata, lehvita!” sellega, et teadvustate konkreetse sõnumi olulisust. Ärge edastage muid sõnumeid, isegi mitte neid, mis on liiklusohutusega seotud.

Aitäh osalemise eest!

SIHTRÜHM

Peamine sihtrühm on koolilapsed vanuses 6–10 eluaastat. Kui lapsed on vanemad, võite ikkagi kasutada komplekti kõiki komponente, kuid peate kohandama taset ja keelt sihtrühma järgi.

INSTRUKTORI PROFIIIL

- Interaktiivse loo jaoks: ettevõtte Volvo Trucks esindaja, transpordifirma esindaja, kooliõpetaja või muu pedagoog, kes
 - tunneb end publiku ees vabalt;
 - naudib lastega kohtumist ja suhtlemist.
- Komplekti teiste osade jaoks: ettevõtte Volvo Trucks esindaja või transpordifirma esindaja, kes lisaks eespool nimetatule
 - on huvitatud veokitest ja ohutusest ning tunneb mõlemat teemat põhjalikult;
 - oskab lugeda inimesi ja olukordi ning suudab asjakohaselt tegutseda.

KOOLITUSE „PEATU, VAATA, LEHVITA!” KOMPLEKTI KOMPONENDID

- **Interaktiivne lugu**

Interaktiivse loo põhieesmärk on algatada arutelu veokite ja liiklusohutuse teemal. Lugu sisaldab peamisi fakte veokite kohta (mida need teevad ja kui suured need on). Lugu selgitab, et veokijuht ei pruugi inimest piiratud nähtavuse tõttu alati märgata. Samuti selgitatakse, kuidas eri liiklusolukordades oleks kõige targem käituda.

Lugu jutustate Teie (stsenarium on olemas) PowerPointi esitluse abil. Loo ellukutsumiseks kasutatakse fotosid, illustratsioone, heliefekte ja animatsioone. Laste paremaks kaasamiseks on lugu tehtud interaktiivseks. Teie kui jutustaja küsite lastelt pidevalt küsimusi, et lugu edasi liiguks. Lapsed mõtleavad loole kaasa, selle asemel et lihtsalt kuulata ja vaadata. Küsimused ja nende küsimise aeg on stsenariumis selgelt ette antud. Looga edasiliikumiseks klõpsate ekraanile järgmise slaidi, kui olete selleks valmis. Igal slaidil korduvad animatsioon ja heli seni, kuni olete valmis edasi liikuma.

Loo kõikehõlmavaks kogemiseks kasutage vajalikke projektsiooni- ja heliseadmeid. Kui peaks kahetsusväärset juhtuma, et Teil on raskusi PowerPointi allalaadimise või avamisega, järgige selles dokumendis toodud juhiseid (vt „Juhised, kuidas interaktiivse loo jutustamiseks filme kasutada”). Kui pärast juhiste järgimist esineb ikka veel probleeme või kui Teil ei ole helisüsteemi ja/või projektorit, siis on loost olemas ka lihtsam versioon. Sellel versioonil puuduvad animatsioon ja heli. Seda saab välja trükkida ja lastele jagada. Kui PowerPoint küll avaneb, aga filmide taasesitamisel esineb probleeme, siis võib põhjus olla selles, et Teie arvuti ei suuda seda filmiformaati lugeda. Filmid on WMV-formaadis, mis on PowerPointi ja PC-de jaoks kõige tavalisem formaat. Lisajuhiste saamiseks võtke ühendust oma kohaliku IT-abiliiniga.

- **Liiklusvaip**

Liiklusvaiba eesmärk on interaktiivse loo põhisonumeid rõhutada/arendada. Kasutage vaibal mänguveoautot ja Playmobili kujukesi, et tuua näiteid ohtlikest liiklusolukordadest ja õigetest

tegutsemisviisidest. Edaspidi on esitatud soovitus, kuidas seda harjutust teha (vt „Näitlikud olukorrad liiklusvaibal”).

Liiklusvaiba peate trükkima/tekitama enne tegevust. Lõplik liiklusvaip on saadaval eraldi failina aadressil www.volvotrucks.com, Market Toolboxis või Violinis. Liiklusvaip tuleks trükkida paksule vinüülile (umbes 900 g/m²). Kui soovite odavamalt vaipa, siis võite trükkida selle neljale A3-formaadis lehele ja kleepida lehed omavahel kokku, et tekiks üks täissuuruses vaip.

Soovitav on kasutada ühte veokit ja vähemalt kahte kujukest jalgratastel, kahte jalakäijat ja ühte autot. Järgnevalt on loetletud esemed:

- mänguveoauto: FH mänguveoauto 1:25, artikkel number 300015 Volvo veebipoes (www.volvomerchandise.com);
- Playmobili jalgrattad + kujukesed: lapsed ja ülekaiguraja valvur, toode nr 5571; Playmobili auto + kujukesed: linnaauto, toode nr 5569, **või** veterinaar autoga, toode nr 5532. Esemeid on võimalik tellida Playmobili veebipoest (www.playmobil.com).

- **Juhiluba**

Selleks et lastele koolituse põhisõnumit rõhutada, võite anda neile tegevuse lõpus mängujuhiloa. Juhiloa ühele küljele on kirjutatud kolm maagilist sõna – peatu, vaata ja lehvita. Teisele küljele saavad lapsed lisada oma foto või joonistada endast pildi ja kirjutada oma isikuandmed (nimi, perekonnanimi, sünniaeg, juhiloa väljaandmise kuupäev ja väljaandja allkiri). Juhiload peate välja trükkima enne tegevust. Lõplik juhiluba on saadaval eraldi failina aadressil www.volvotrucks.com, Market Toolboxis või Violinis.

- **Kingitused**

Võimaluse korral jagage interaktiivse loo lõpus kingitusi. Kingitusteks sobivad näiteks raamatud, helkurid, ohutusvestid või muud liiklusohutusega seotud esemed, mida saab Volvo poest tellida.

Pange tähele, et loo lõpus toob peategelane Tim klassile pruuni kasti, kus on midagi sees. Kui Teil kingitusi pole, siis tuleb seda slaidi muuta.

- **Õues läbiviidav harjutus**

Võimaluse korral võiks kooliõuele olla pargitud elusuuruses veok. Siis saab näidata piiratud nähtavust veoki ümber ning rõhutada, kui oluline on luua veokijuhiga silmside, veendumaks, et sind on märgatud.

Hea oleks anda lastele võimalus ronida juhikohale ja kogeda piiratud nähtavust ise. Edaspidi on toodud selle harjutuse kohta soovitus (vt „Harjutus kooliõuel”).

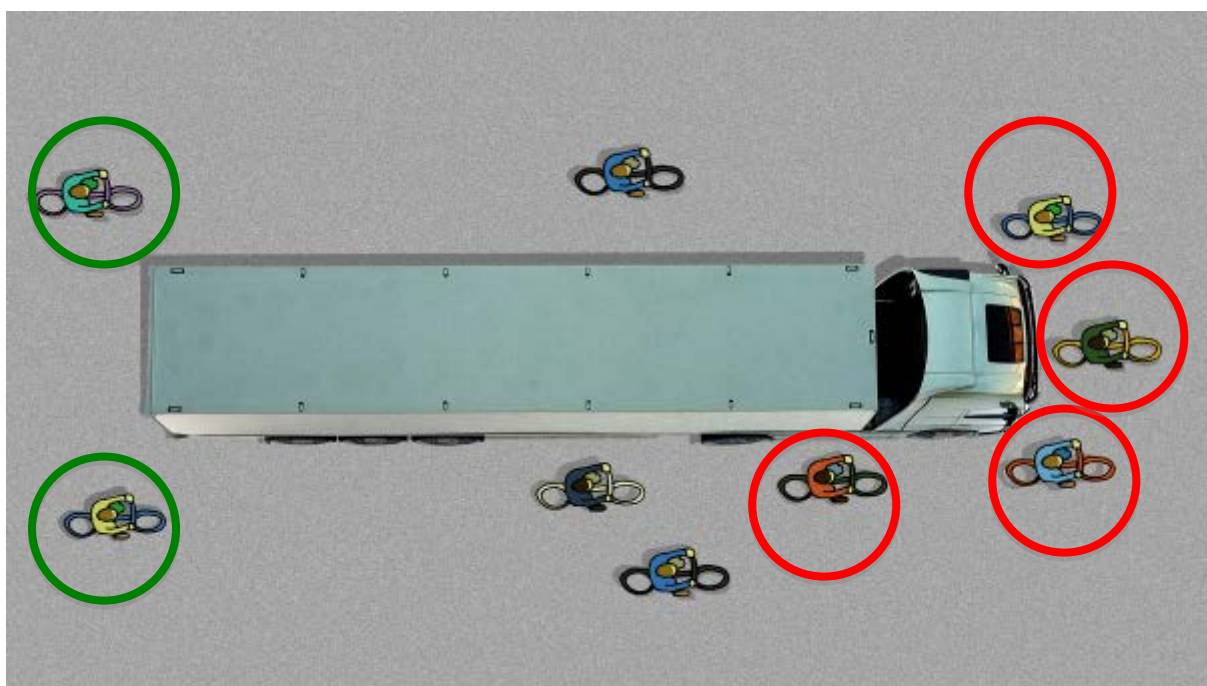

NÄITLIKUD OLUKORRAD LIIKLUSVAIBAL

Neid olukordi võib näidata interaktiivse loo ajal või pärast seda.

- **Sõidukijuhi nähtavus**

Lapsed peavad mõistma, et olenemata sellest, et nemad veokit näevad, ei pruugi veokijuht neid näha. Asetage Playmobili kujukesed liiklusvaibal eri kohtadesse, nagu on näidatud alloleval joonisel. Küsige lastelt küsimusi kujukeste asukohtade ja sõidukijuhi nähtavuse kohta. Juhtige laste tähelepanu sellele, et sõidukijuht peab end kallutama ettepoole ja kasutama peegleid, et kõiki vaibal olevaid inimesi näha. Kõige raskem on veokijuhil märgata kolme inimest veoki ees. Veokijuhil on keeruline näha ka veoki paremal küljel kabiinile kõige lähemal olevat inimest. Kõige ohutumas kohas on kaks kõige tagumist inimest.

- **Parempöörded**

Rääkige lastele kõige levinumast liiklusolukorrast, mis võib lõppeda veoki ja jalgratturi vahelise avariiga. See juhtub siis, kui veok teeb parempöoret, nagu on näidatud alloleval joonisel, ja jalgrattur jääb veokijuhile märkamatuks. Näidake veoki laia pööramisraadiust parempöördel. Veok ei saa parempöoret teha parempoolse teeserva äärest. Seetõttu liigub veok enne pööramist ristmikule. See võib jalgratturi segadusse ajada. Talle võib tunduda, et veok jätkab otse liikumist. Kui veok äkitselt pöörab, tekitab see veoki kõrval oleva jalgratturi jaoks ohtliku olukorra. Selleks et saada veoki liikumissuunast aimu, on oluline vaadata veoki suunatuldu. Kui see vilgub, hakkab veok pöörama. Võib siiski juhtuda, et veokijuht on unustanud suunatuldu näidata. Rääkige lastele, et ristmikule jõudes tuleb alati seisma jääda ja oodata, kuni veok on möödunud. Alles siis võib oma teekonda jätkata. Paljudel juhtudel peab veok seaduse järgi peatuma. Sellegipoolest tuleb alati olla ettevaatlik ja peatuda kohe, kui veoki suunatuldi vilgub või veok pöörab. Lapsed peaksid peatuma haagisest tagapool. Siis on kindel, et nad ei jää veoki teele ette.

- **Maagilised sõnad – PEATU, VAATA, LEHVITA!**

Tuletage lastele meelde, et tänavat peab ületama alati reguleeritud ülekäiguraja või sebra kohal. Seejuures tuleb täielikult PEATUDA. Siis peab VAATAMA hoolikalt ümberringi: esmalt vasakule, seejärel paremale ja siis jälle vasakule. Tuletage lastele meelde, et kunagi ei tohi teele astuda, kui sõiduk läheneb. Kui sõiduk jääb seisma, peaks üritama luua sõidukijuhiga silmsidet ja LEHVITAMA juhile. Seejärel peaks laps ootama, kuni sõidukijuht lehvitab talle vastu. Alles siis on ohutu teed ületada. Siis võib olla kindel, et sõidukijuht on last märganud. Selgitage lastele, et kui teel on ühes sõidusuunas mitu sõidurada, võib suurema sõiduki tagant tulla väiksemaid sõidukeid. Samuti võivad sõidukid tulla teiselt parempoolselt rajalt. Veenduge, et nad teavad seda teed ületades oodata ja et nad oleksid tähelepanelikud kõikide sõidukite suhtes, mitte ainult selle suhtes, mille juhile nad just olid lehvitanud.

HARJUTUS KOOLIÕUEL

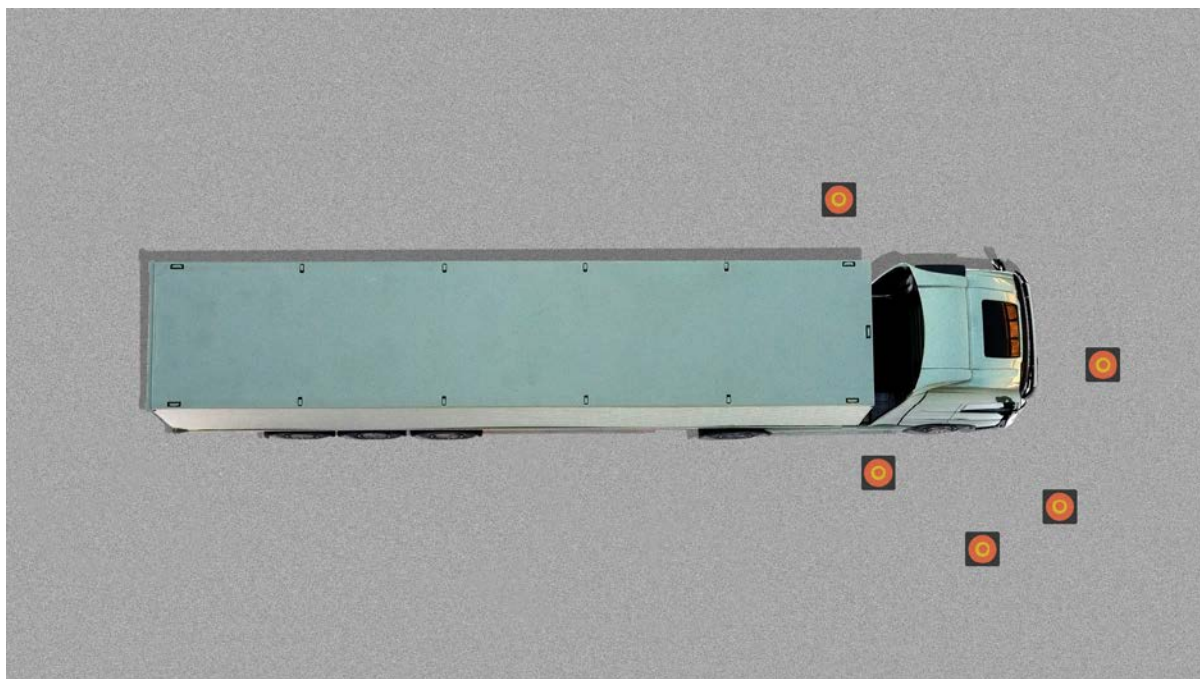
See harjutus nõuab kahte instruktorit – ühte, kes juhendaks lapsi veoki kabiinis, ja teist, kes juhendaks lapsi väljaspool veokit. Harjutuses peaks osalema ka kooliõpetaja.

Harjutuseks on vaja

- ühte veokit,
- viit koonust ja
- ühte taburetti / paari astet, et lihtsustada veokisse ronimist ja sealt väljumist.

Enne tegevusega alustamist veenduge, et kõik esemed on õigel kohal.

- Veok asub takistusteta alal, et oleks võimalik ohutult ümber sõiduki liikuda.
- Koonused peavad asetsema täpselt iga nähtavusala piiril (vt allolevat joonist). Koonuste asukohad tuleb sõidukijuhil istekohal olles üle kontrollida. Kui sõidukijuht näeb Teid koonuse kõrval seismas, on koonused paigutatud õigesti. Juhipoelse ukse taha asetatud koonus on seal selleks, et lapsed võtaksid selle taha haagise kõrvale ritta, et oodata oma järjekorda kabiini ronimiseks.
- Taburet / väikesed astmed asetatakse juhipoelsele küljele, et aidata lastel ohutult veokisse siseneda ja sealt väljuda.

Nüüd olete valmis

Jagage klass kuuesteks rühmadeks ja paluge kahel rühmal, s.t kaheteistkümnel lapsel endale õue järgneda. (Ülejäänud lapsed ootavad oma järjekorda ruumis.)

Kui olete õue jõudnud, selgitage lühidalt, et hakkate nüüd veokit lähemalt vaatama, tegema kindlaks need kohad, kus juhi nähtavus on kõige rohkem piiratud, ja harjutama sõidukijuhiga silmside loomist. Kirjeldage lühidalt nähtavat veokit (selle pikkus ning kaal koos ja ilma koormata, kui tegemist on veokiga). Paluge ühel kuuesel rühmal seista juhipoelse ukse taha järjekorda ja teisel kuuesel rühmal kõndida koos Teiega ümber veoki. Paluge kooliõpetajal seista juhipoelse ukse kõrvale, et aidata lastel veokisse siseneda ja sealt väljuda, et veenduda, et keegi ei komistaks, kukuks ega jätaks sõrme ukse vahele. Rõhutage, et ohutuse tagamiseks on oluline, et lapsed järgiksid kõiki juhiseid.

Kabiinis

Lubage kabiini siseneda korraga kahel lapsel. Kui nad on end rooli taga sisse seadnud, siis tutvustab kabiinis olev instruktor veoki juhtimise seadmeid. Ta palub lastel otsida oma sõpru läbi akna ja peeglitest. Juhtige kindlasti tähelepanu koonustele ja selgitage, kus asuvad piiratud nähtavusega alad. Kui väljas olev rühm on lõpetanud ringkäigu ümber veoki, paluge kabiinis olevatel lastel väljuda. Tuletage neile meelde, et kabiinist tuleb välja ronida selg ees. Seejärel ronivad kabiini järgmised kaks last. Lubage ka kooliõpetajal kabiini ronida.

Väljaspool kabiini

Rühm teeb ümber veoki ühe ringi iga kabiinis oleva paari kohta (see teeb kokku kolm ringi). Ringkäigu ajal küsige lastelt korduvalt, kas nad näevad oma kabiinis olevaid sõpru. Tuletage neile meelde, et nad üritaksid luua läbi akende ja peeglite kaudu kabiinis olijatega silmsidet. Paluge neil lehitada, kui nad näevad oma sõpru kabiinis.

Ümber veoki kõndides tehke järgmisi peatusi:

- veoki ees,

- plastikkoonuste juures,
- tagarataste juures,
- veoki taga.

Veenduge, et nad saavad aru, kus on ohtlikud kohad (kohad, mida on juhil raske näha). Rõhutage, et ohtlikes kohtades ei tohi kunagi seista, sest seal on nende märkamise tõenäosus väiksem.

Pärast kolme ringi ümber veoki vahetab ringe teinud rühm kohad kabiinis olnud rühmaga ja kõike korratakse.

Üldiselt ei tohiks kogu tegevuseks kuluda üle 30 minuti (s.t mõlemad grupid ja kooliõpetaja on olnud nii kabiinis kui ka väljas). Oluline on pidada ajast kinni, et kõik saaks ronida kabiini ja kogeda veokit ka väljastpoolt.

JUHISED, KUIDAS INTERAKTIIVSE LOO JUTUSTAMISEKS FILME KASUTADA

Kui peaks juhtuma, et interaktiivse loo filmid ei hakka mängima, tuleb need võib-olla uuesti sisse seada. Proovige järgmist (olenevalt Teie PowerPointi konfiguratsioonist ja versioonist võib see protsess olla veidi erinev).

1. Laadige eraldi film või filmid alla samast kohast, kust saite instruktori juhendi (www.volvotrucks.com, Market Toolbox või Violin).
2. Salvestage allalaaditud film(id) arvuti kõvakettale samasse kausta, kus on Teie esitlus.
3. Avage esitlus PowerPointis.
4. Tehke kindlaks filmi sisaldavad slaidid: 3, 4, 6, 16, 17, 18, 23.
5. Eemaldage vana film (see, mis ei mängi korralikult). Selleks klõpsake slaidil pildile ja vajutage kustutamise nupule.
6. Filmi uuesti sisestamiseks klõpsake sisestamise nupule „Insert”.
7. Seejärel klõpsake nupule „Video”.
8. Lehitsege ja valige allalaaditud film (mis on esitlusega samas kaustas).
9. Klõpsake nupule „Insert”, et sisestada film esitlusse.
10. Kohandage filmikasti suurust, et täita kogu slaid.
11. Veenduge, et filmi seaded on õiged. Selleks klõpsake taasesituse nupule „Playback”.
Kasutada tuleks järgmisi seadeid:
 - taasesitus – automaatne,
 - taasesitus täisekraanil,
 - eriseaded filmidele slaididel 3, 4, 19 ja 24. Korrake, kuni klikid/heli lakkab.
12. Salvestage esitlus.

Katsetage esitlust, et kontrollida selle töötamist. Kui sisestada tuleb rohkem filme, korrake sama protseduuri.

Kui Teil esineb ikka veel probleeme, siis kasutage loo lihtsustatud versiooni, kus puuduvad animatsioonid ja heli. Seda versiooni saab alla laadida aadressil www.volvotrucks.com, Market Toolboxis ja Violinis.

ETTEVALMISTUS

Ettevalmistus on edu võti. Kasutage kontrollnimekirja, et saada ülevaade toimingutest, mida tuleb enne koolitust „Peatu, vaata, lehvita!” teha. Toiminguid võite vajadusel täiendada.

- Kooskõlastage oma külastus kooliõpetajaga. Selgitage talle tegevuse sisu ja küsige temalt koolituse raskusastme kohta nõu. Käige temaga läbi ajakava ja leppige kokku kohtumine. Interaktiivne lugu kestab umbes 30 minutit ja välistegevus võtab kahe kaheteistkümnest lapsest koosneva rühma puhul kokku umbes ühe tunni.
- Vaadake läbi interaktiivne lugu (PowerPointi slaidid ja stsenaarium), et selle sisu oleks Teile tuttav. Kohandage stsenaariumi sihtrühma järgi.
- Mõelge läbi, milliseid liiklusolukordi näidata liiklusvaibal, kui seda kasutate. Dokumendis on toodud näiteid olukordadest, mille üle arutleda. Vt „Näitlikud olukorrad liiklusvaibal”.
- Uurige, kas saate külastuse ajaks hankida veoki. Kui saate, siis korraldage õues läbiviidav harjutus ning korra kehtivad juhised teise instruktoriga ja kooliõpetajaga üle.
- Veenduge, et Teil on PowerPointi esitluseks vajalikud seadmed olemas. Need on:
 - Arvuti
 - Projektor
 - Ekraan
 - Helisüsteem
- Muretsege materjalid, mida tahate tegevuseks kasutada.
 - Trükkige välja juhiluba.
 - Trükkige/meisterdage liiklusvaip.
 - Tellige mänguveoauto, Playmobili kujukesed, jalgrattad ja auto demonstratsiooniks liiklusvaibal.
 - Tellige külastuse lõpus välja jagamiseks kingitused (raamatud, helkurid, ohutusvestid või muud liiklusohutusega seotud esemed) Volvo poest.

